

EURÓPSKY
DVOR
AUDÍTOROV

SK

Prejav

26. októbra 2021

Prejav Klauza-Heinera Lehneho, predsedu Európskeho dvora audítorov

Prezentácia výročnej správy EDA za rok 2020

Výbor pre kontrolu rozpočtu – Európsky parlament

26. októbra 2021

V prípade rozdielov má prednosť hovorený text.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

Vážená pani predsedníčka,

vážení spravodajcovia a tieňoví spravodajcovia pre udelenie absolutória za plnenie rozpočtu,

ctené panie poslankyne, ctení páni poslanci,

predsedníctvo Rady,

vážení pán komisár,

dámy a páni,

je mi potešením byť tu s Vami vo Výbore pre kontrolu rozpočtu po minuloročnej virtuálnej prezentácii. Je tu so mnou môj kolega Tony Murphy, ktorý, ako viete, je naším členom zodpovedným za výročnú správu a predsedajúcim našej piatej komory.

Dvor audítorov je na základe Zmluvy poverený „preskúmať účty všetkých príjmov a výdavkov a poskytnúť Európskemu parlamentu a Rade vyhlásenie o vierohodnosti vedenia účtov a o zákonnosti a správnosti príslušných transakcií“, a o tom dnes dopoludnia bude moja prezentácia za rozpočtový rok 2020.

Naši audítori zvyčajne cestujú po celom svete, aby vykonali kontroly na mieste, získali originály dokumentov, osobne viedli rozhovory so zamestnancami kontrolovaných subjektov a overili fyzickú existenciu výstupov financovaných EÚ za 728 výdavkových transakcií, ktoré sme vybrali. Vzhľadom na kontext verejného zdravia však čelili cestovným obmedzeniam počas mnohých mesiacov a väčšinu svojej práce museli vykonať prostredníctvom administratívnych kontrol a rozhovorov s kontrolovanými subjektmi na diaľku – a sme si vedomí, že sa tým môže zvýšiť tzv. detekčné riziko¹. Napriek tomu – a toto je kľúčový bod – dôkazy, ktoré sme získali, nám umožnili dokončiť prácu a vyvodiť potrebné audítorské závery.

Čo sme zistili tento rok?

Tak ako už mnoho rokov je naše stanovisko k **úctovnej závierke a príjmom** bez výhrad.

Pokiaľ ide o **výdavky** za rok 2020, opäť sme zistili, že boli ovplyvnené významnými chybami. Ak sa však pozrieme na rôzne typy výdavkov a rozlišujeme medzi súvisiacimi rizikami, zaznamenáme, že vo **výdavkoch s nízkym rizikom** sa nevyskytli významné chyby. Táto kategória zahŕňa výdavky, pri ktorých prijímatelia musia spĺňať určité často jednoduché podmienky, aby mali nárok na financovanie z prostriedkov EÚ, napríklad priamu pomoc poľnohospodárom, štipendiá pre študentov a rozpočtovú podporu tretím krajinám.

¹ Ide o riziko, že audítor nezistí odchýlku, ktorá nebola napravená vnútornými kontrolami subjektu.

Výdavky s vysokým rizikom (napríklad výdavky, pri ktorých musia prijímatelia predložiť žiadosti o oprávnené náklady, ktoré im vznikli – často podľa zložitých pravidiel) však boli opäť ovplyvnené významnými chybami. Podiel výdavkov s vysokým rizikom sa v roku 2020 zvýšil na jasnú väčšinu (59 %) nášho kontrolovaného súboru, najmä v dôsledku zvýšenia podielu výdavkov na súdržnosť, a viedol nás k prijatiu **záporného stanoviska k výdavkom EÚ ako celku**, ako to bolo minulý rok.

Najčastejšie chyby, ktoré zistili naši audítori, boli neoprávnené žiadosti o preplatenie nákladov, neoprávnené projekty, činnosti alebo prijímatelia, chyby vo verejnom obstarávaní a štátnej pomoci a chýbajúca podporná dokumentácia.

V oblasti **konkurencieschopnosti** sme odhadli celkovú chybovosť na 3,9 %. Zistili sme chyby najmä vo výdavkoch na výskum a inovácie, konkrétne v osobných nákladoch deklarovaných malými a strednými podnikmi.

V oblasti **súdržnosti** sme odhadli chybovosť na 3,5 % (už zníženú, aby sme zohľadnili opravy vykonané pred začatím nášho preskúmania). Väčšina chýb, ktoré sme zistili, boli **neoprávnené projekty a náklady** a pozorne sme sa zamerali aj na to, čo pred nami zistili *vnútroštátne* orgány auditu, a tu boli hlavným zdrojom problémov chyby vo **verejnom obstarávaní**. Po zistení ďalších chýb, ktoré neboli odhalené na vnútroštátnej úrovni alebo Komisiou, sme dospeli k záveru, že zvyšková chybovosť vykázaná na vnútroštátnej úrovni nie je vždy spoľahlivá. A nie je to po prvýkrát, čo sme to zistili, na základe čoho sme dospeli k záveru, že situáciu možno zlepšiť: v priebehu štyroch rokov, počas ktorých sme skúmali výdavky na roky 2014 – 2020, približne polovica výdavkov, ktoré sme preskúmali, bola zahrnutá do balíkov, v prípade ktorých vnútroštátne orgány auditu vykazali nespoľahlivú zvyškovú chybovosť nižšiu než 2 %. A to má dominový efekt na vlastné odhady Komisie: chybovosť odhadovaná Komisiou považujeme za minimálnu chybovosť. Môj kolega Tony Murphy sa podrobne zaoberal týmto bodom a naše závery vydáme v samostatnej osobitnej správe na túto tému ešte tento rok.

Výsledkom nášho auditu **prírodných zdrojov** bola odhadovaná chybovosť 2,0 %, ktorá sa podľa nášho názoru nachádza *blízko prahu významnosti*. Tu dochádza ku skutočnej dichotómii: na jednej strane sa v priamych platbách (69 % okruhu) nevyskytujú významné chyby. Na druhej strane zvyšok okruhu (programy rozvoja vidieka, trhové opatrenia, rybárstvo, životné prostredie a opatrenia v oblasti klímy) mal väčšie nezrovnalosti.

Pokiaľ ide o **bezpečnosť a občianstvo**, tretina z našej vzorky 27 transakcií obsahovala chyby, z ktorých štyri mali vplyv na rozpočet. V našej výročnej správe môžete nájsť príklad takéhoto prípadu týkajúceho sa nadhodnotených nákladov na prepravu ochranných prostriedkov počas prvej fázy pandémie ochorenia COVID-19 z Ázie do Spojeného kráľovstva (ktoré stále mohlo, ako si spomínate, získať financovanie od EÚ do konca roka 2020). Žiadna výzva na predkladanie ponúk, nadhodnotený výmenný kurz, žiadosti o preplatenie letov, ktoré boli nakoniec zrušené – to všetko neodhalili súkromní externí audítori ani vlastné kontroly GR ECHO. [Ďalší príklad sa týkal financovania ubytovania, stravy a poradenstva pre maloleté osoby bez sprievodu, ktoré realizovala mimovládna organizácia v Grécku – boli jej uhradené štandardné jednotkové náklady na maloletú osobu. Mimovládna organizácia však

nedokázala našim audítorom preukázať, že niektoré služby boli skutočne poskytnuté na primeranej úrovni. Okrem toho niektorí mladí ľudia tam zostali aj napriek tomu, že už neboli maloletými osobami.] Podobný obraz je aj v prípade okruhu **Globálna Európa**, v ktorom sme spomedzi 75 preskúmaných transakcií zistili 17 vyčísliteľných chýb.

Pokiaľ ide o **administratívu**, napriek viacerým chybám (sedem vyčísliteľných chýb zo 48 transakcií) bola chybovosť pod prahom významnosti. Je to pozitívna správa a bolo to tak počas celého trvania VFR na roky 2014 – 2020. Okrem našej práce na účely vyhlásenia o vierohodnosti sme preskúmali aj pätnásť postupov verejného obstarávania rúšok, rukavíc, detektorov teploty a iných osobných ochranných prostriedkov uskutočnených počas prvého roka pandémie ochorenia COVID-19 a zistili sme určité problémy. Je zrejmé, že naliehavo obstaráť vybavenie v počiatočných fázach pandémie bolo náročné a my sa vrátíme k miere odolnosti inštitúcií EÚ počas pandémie v osobitnej správe, ktorú v treťom štvrtroku 2022 uverejní môj kolega Marek Opiola.

Keďže som sa už venoval rôznym okruhom politik, mám teraz štyri body horizontálnej povahy, ktoré je potrebné pred Vami nastoliť.

Po prvé, **geografický prehľad**. Často nás žiadate o presnejšie rozdelenie výsledkov auditu podľa jednotlivých členských štátov. Hoci náš prístup nie je navrhnutý tak, aby poskytoval „hodnotiace karty“ pre jednotlivé členské štáty, v prílohách 5.2 a 6.2 k našej správe podrobne uvádzame vyčíslené chyby, ktoré sme zistili v oblasti súdržnosti a poľnohospodárstva *podľa jednotlivých členských štátov*. A ak uvádzame konkrétne príklady, menujeme aj členský štát.

Po druhé, **vymožené sumy**. Ak Dvor audítorov zistí nezrovnalosť, nie sme to my, kto by sa mohol pokúsiť získať späť neoprávnene vyplatené finančné prostriedky – to je na Komisiu a vnútroštátne orgány. Pri stanovovaní celkovej chybovosti zohľadňujeme opravy, keď môžeme a keď je to relevantné. Značné množstvo týchto opráv sa však týka predchádzajúcich rokov, niekedy až od roku 1994 – zhodou okolností roku, kedy som bol prvýkrát zvolený za poslanca tohto parlamentu. Tento rok sme podrobnejšie preskúmali prezentáciu Komisie týkajúcu sa finančných opráv a vymožených súm vo výročnej správe o riadení a výkonnosti a zistili sme, že je zložitá a nie vždy jasná. [Snažili sme sa pozrieť na to, čo bolo za hlavnými číselnými údajmi, ukázalo sa však, že je veľmi ťažké získať jasnú predstavu o výške neoprávnených výdavkov, ktorá bola opravená a nakoniec sa vrátila do rozpočtu EÚ. To, čo bolo prezentované ako vykonané opravy a vymožené sumy, zahŕňalo významné sumy, ktoré sa zistili ešte pred uskutočnením platieb alebo boli jednoducho nahradené inými výdavkami.] Toto je len „chuťovka“ pre Vás v tejto veci a v našej práci budeme pokračovať v osobitnej správe plánovanej na rok 2022.

Po tretie, **podvody**. Dvor audítorov postúpil úradu OLAF šesť prípadov podozrenia z podvodu zistených v rámci našich auditov a vo všetkých týchto prípadoch sa začali vyšetrovania. Dvor audítorov taktiež uzavrel tento rok dohodu s Európskou prokuratúrou, a preto komunikuje s úradom OLAF alebo Európskou prokuratúrou v závislosti od ich príslušných právomocí. Podvodmi sme sa zaoberali aj v samostatných prebiehajúcich auditoch, napríklad

v súvislosti s konfliktom záujmov v rámci zdieľaného riadenia (SPP a politika súdržnosti). A môj kolega Nikolaos Milionis pracuje na osobitnej správe o opatreniach Komisie a členských štátov na boj proti podvodom v súvislosti so spoločnou poľnohospodárskou politikou vrátane otázky „zaberania pôdy“, ktorú dostanete asi v marci budúceho roka².

S uspokojením tiež konštatujem, že pred dvoma týždňami Europol začal celounijnú operáciu s názvom **Sentinel** spolu so všetkými príslušnými úradmi a agentúrami EÚ a mnohými členskými štátmi, ktorej cieľom je zastaviť trestné pokusy o zneužívanie NGEU. Dvor audítorov je pripravený primerane prispieť k tejto iniciatíve.

Po štvrté, tzv. **účet za Brexit**. Ako viete, Dvor audítorov je na základe Zmluvy povinný vykonávať aj audit účtovnej závierky EÚ. V tejto súvislosti sme v roku 2020 preskúmali číselné údaje týkajúce sa vystúpenia Spojeného kráľovstva – k dátumu zostavenia súvahy Komisia odhaduje, že Spojené kráľovstvo dlhuje EÚ 49,6 mld. EUR a EÚ dlhuje Spojenému kráľovstvu 2,1 mld. EUR, čo vedie k čistej sume 47,5 mld. EUR splatnej EÚ v nasledujúcich rokoch.

Dámy a páni,

toľko k roku 2020. Dovoľte mi, aby som sa teraz na chvíľu venoval budúcnosti.

Na základe našich skúseností s VFR na roky 2014 – 2020 sme identifikovali niekoľko **rizík a výziev na nasledujúce plánovacie obdobie**, ktoré, ako viete, zahŕňa nielen VFR na roky 2021 – 2027, ale aj nástroj Next Generation EU, čo predstavuje takmer dvojnásobok sumy prostriedkov pridelených z predchádzajúceho VFR. Nie je to len veľkosť, ktorá je výzvou, ale aj ich nový koncept. Podrobne sa vrátíme k nástroju **Next Generation EU a Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti**. Najprv v druhom štvrtroku budúceho roka predložíme osobitnú správu, ktorú vypracuje moja kolegyňa Ivana Maletić s cieľom posúdiť proces Komisie na schvaľovanie národných plánov obnovy a odolnosti. Vo všeobecnosti tu už prebiehajú úvahy o tom, ako by sa Dvor audítorov mohol zaoberať aspektmi súladu a výkonnosti nástroja NGEU, a to závisí aj od určitých rozhodnutí, ktoré prijíma Komisia a členské štáty. Jedna vec je však jasná, pevne verím, že naši občania aj Vy ako ich priami zástupcovia očakávajú, že kontrola nástroja NGEU bude **rovnako dôkladná** ako kontrola tradičných častí rozpočtu. Dvor audítorov je preto veľmi vďačný, že Parlament dôrazne podporil osobitné **zvýšenie počtu zamestnancov v oblasti auditu**, o ktoré sme požiadali v rozpočte na rok 2022. Dúfame, že sa Parlament bude touto otázkou zaoberať ako jednou zo svojich priorít počas nadchádzajúceho zmierovacieho postupu. Nie je to samozrejماً vec. V konečnom dôsledku ide o to, aby boli

² V kontexte EÚ sa „zaberanie pôdy“ spája s koncentráciou poľnohospodárskej pôdy a dotáciami SPP v rukách veľkých spoločností a investorov, najmä vo východoeurópskych členských štátoch. „Zaberanie pôdy“ môže byť spojené s podvodnými praktikami, napríklad nátlakom, využitím politického vplyvu alebo dôverných informácií, manipuláciou postupov alebo podplatením a vedie ku koncentrácii pomoci z SPP a môže predstavovať špecifickú formu dobývania renty.

k dispozícii osoby potrebné na to, aby *Vám* poskytli náležitý prehľad a zistenia o nástroji NGEU, ktoré by ste inak nedostali.

Na záver by som chcel povedať niekoľko slov o **výkonnosti**, keďže viacerí poslanci tohto parlamentu sa na mňa v posledných dňoch obrátili s touto záležitosťou. Dovoľte mi, aby som Vás ubezpečil, že Dvor audítorov je plne odhodlaný vykonávať audit výkonnosti výdavkov a politik EÚ. Robíme to už niekoľkými spôsobmi vrátane našich mnohých osobitných správ a našej zastrešujúcej správy o výkonnosti. Chceme Vám poskytnúť celý rad audítorských prác, ktoré **spĺňajú potreby** Parlamentu a Rady, s využitím našich obmedzených zdrojov. Preto som s potešením prijal vynikajúci návrh Oliviera Chastela, aby zástupcovia Dvora audítorov a výboru CONT spoločne neformálne zvážili, ako by takáto zastrešujúca správa mohla vyzerať v praxi, nad rámec informácií, ktoré ste už poskytli môjmu kolegovi Francoisovi-Rogerovi Cazalaovi, ktorý je za túto záležitosť zodpovedný. Vážená pani predsedníčka, myslím si, že by bolo rozumné, aby táto malá skupina začala pracovať čo najskôr a dospela k záverom do konca roka, čo by Dvoru audítorov umožnilo úplne nezávisle zohľadniť tieto závery pri dokončovaní svojej pozície vo februári budúceho roka.

Vážená pani predsedníčka, vážené poslankyne, vážení poslanci,

na záver by som Vám nemohol vyčítať, ak by ste mali pocit „dépà vu“ v porovnaní s minulým rokom, keď ste si vypočuli výsledky našich výročných auditov v tomto roku – aby som citoval dobre známy komediálny skeč, ktorý si my Nemci radi pozrieme na nový rok – „rovnaký postup ako každý rok“. Jednotlivé výsledky sú skutočne relatívne stabilné a problémy, ktoré sa majú vyriešiť, sú tiež pomerne jasné. Pravidlá, či už na úrovni EÚ alebo na vnútroštátnej úrovni, sú často zložité a naďalej zisťujeme, že mnohé *ex post* kontroly nie sú vždy plne účinné. V tejto súvislosti berieme na vedomie zmenu modelu vykonávania. Platby z fondu obnovy budú založené na splnení **čiasťkových cieľov a cieľových hodnôt** na rozdiel od súčasného systému, ktorý je založený na úhrade nákladov. Je zrejmé, že to bude mať vplyv na to, čo predstavuje chybu, a môže to znamenať aj zmenu v tom, čo zistíme a uvedieme v správe. To však ešte uvidíme.

Bude to výzvou pre nás všetkých: môže Únia dosahovať výsledky účinne a transparentne s viac-menej dvojnásobným rozpočtom? Ak my všetci v našich rôznych úlohách zlyháme, ak na vnútroštátnej úrovni a na úrovni EÚ nevyvalíme na to dostatočné administratívne zdroje, ak dôjde k plytvaniu verejnými prostriedkami alebo ak necháme nezrovnalosti alebo podvody narušiť obnovu nášho kontinentu, druhá šanca nebude k dispozícii.

Teším sa na naše dnešné diskusie a aby sme sa mohli podrobnejšie zaoberať všetkými týmito témami, chcel by som zopakovať naše želanie, aby Dvor audítorov privítal poslancov a členov výboru CONT v Luxemburgu v najbližšom vhodnom termíne na budúci rok. Dúfam preto, že sa čoskoro s každým z Vás uvidím.

Ďakujem Vám za pozornosť.